

MEDIUM.SEZNAM.CZ

1. Seznam Médium

02.04.2024 medium.seznam.cz

Odkaz na originál

Klíčová slova: divadle; ostravském; Státním

Nevadilo mu být ve škatulce jedné role - svého tajemného mlčenlivého pána v černém miloval. Nadaný herec prožil naplněný život, který však poznamenala nejedna tragédie. Vždy s pokorou přijal vše, co mu osud nadělal. Smutný elegán Otto Šimánek.

Usměvavý, vysoký a štíhlý muž s kouzelnou buřinkou, který mlčel. A kterého milovaly děti, protože se choval jako ony. Snad každý z nás v dětství zatoužil mít právě takovou pohádkovou pokrývku hlavy, na kterou by poklepal, přejel prstem po okraji a splnila se mu všechna přání. Pan Tau byla životní role Otto Šimánka. A který na ní nikdy nenadával, jak už to bývá u herců, kteří se proslaví právě tou jednou rolí. Naopak, Pan Tau mu pomáhal překonávat těžké chvíle, kterých Otto prožil mnoho.

Elegantní herec měl ohebné končetiny, pružnou chůzi, to se stalo jeho poznávacím znamením. Aby ne, miloval pantomimu a jako mim exceloval. Byl především divadelní herec a uchvátil diváky při ztvárnění postavy klauna Jeana Debureaua ve slavném představení Největší z pierotů v dramatinizaci Kožíkova románu v **ostravském Státním divadle**. Herectví beze slov, práce s gesty a mimikou zužitkoval nejen ve své nejnámější filmové postavě.

Zhostil se nádherných rolí ve slavných českých filmech, namátkou nezapomenutelný zrudlý a blahosklonný "turista v čase" Patrick v úžasné sci-fi Zítřka ráno vstanu a opařím se čajem ("Pááátri, to je Hitler! Vyfoť mě s ním! Ano, Shirley..."), kde zářil po boku Marie Rosůlkové.

Nebo "velkopřemyslový manžel" pan Kellety, který zabije manželku Ivu Janžurovou ("Bezcharakterní stvůro! Konkubíno vandráků!") a pak se marně snaží nejdříve oběsit, pak vyměnit mrtvolu za duplikát, ten zabít, aby mu nakonec usekla hlavu žaluzie. Pane, vy jste vdova! je film, který natočit někdo v Hollywoodu, dočkal by se jistě plejády Oscarů.

Nezapomenutelný byl i jeho dabing, hlasový projev, zasmušilý úsměv, jistá melancholie, která provázela celou osobu tohoto zvláštního herce. Jeho soukromý život byl plný zvrátů, ale i lásky a něhy. A také bohužel nemocí. Dvakrát unikl pomyslnému hrobníkovi z lopaty, potřetí se záchrana jeho života organizovala dokonce z Německa. Přišla pozdě - o jeden jediný den.

Moc hezky se na něj dívalo. Jakoby vždy něco skrýval. Smutek, strach, obavy. Překonal smrt manželky i hádky s dcerou, která otěhotněla již v šestnácti letech. I když měl maličkou roli, byla snadno zapamatovatelná. Nebyl to jen Pan Tau, byl mnohem víc. Otto Šimánek

Místo narození? Pult v lékárně...

Hájek ve Stajištích nedaleko Jihlavy se stala domovem manželů Šimánkových. Dcera hajného a syn kováře se usadili, otec se stal hajným a těšili se na první přírůstek do rodiny. Jenže první synek mladých lidí zemřel hned po porodu, sotva se několikrát nadechl. Druhé dítě čekala mladá paní s obavou a hrůzou, aby to neskončilo zase fatálně. A málem tomu tak bylo - Jaroslav se narodil předčasně a dlouho nebylo jisté, jestli vůbec přežije. Naštěstí se podařilo chlapce zachránit.

Když byla paní Šimánková těhotná potřetí, byla úplně bez sebe. Do třetice snad bude všechno dobré, říkala si v duchu, přece nemůžu mít pořád takovou smůlu... No, smůlu neměla, spíše štěstí, že narazila na porodníka, který byl alespoň trochu "z oboru".

Otto Šimánek vždy dával k dobru historiku o tom, jak se narodil: "Zní to jako pohádková legenda, ale je to skutečně tak," smál se.

Jeho maminka totiž už byla na rozspání, vydala se 28. dubna 1925 do Třeště ještě něco nakoupit, vezla se v koňském povozu - a tak trochu ze všeho toho natrásání přišly porodní bolesti. Místo v nemocnici skončila v lékárně, kde překvapený apatykář položil rodičku na pult mezi váhy a hmoždír a za chvíli byl na světě Otto

Krátce poté se rodina přestěhovala za prací do pražského Karlína. Tatínek místo lesa a flinty usedl do vrátnice karlínské továrny, matka se stala posluhovačkou v rodině pana fabrikanta. V době druhé světové války se v Tesle vyučil i Otto - elektromechanikem. Už v té době ale pohybově nadaný mladík utíkal k divadlu.

A bylo tomu tak dobře, sám vzpomínal, že ze své elektromechanické "dovednosti" neumí vůbec nic, pouze zašroubovat žárovku. Ale pozor, Šimánek nebyl žádné "kopyto" - byl velice manuálně zručný, sám si například čalounil a vyráběl nábytek.

Největší z nejmenších - plachý a bosý

Neměl žádnou uměleckou školu, žádnou divadelní nebo tělesnou průpravu, přesto na drobných scénách exceloval. Vynikal úsporným herectvím, zdobila ho gesta, ne mluva. S tělem doslova čaroval, byl ohebný, rozený mim. V Dělnické besedě pro pobavení vymýšlel různé komické výstupy, naoko padal ze schodů, předváděl, jak je ohebný, chodil proti větru, nechával se odfouknout, jak si vybavíme různá pantomimická čísla.

A sotva na jevišti jednou "vlezl", už z něj neslezl, jak by se dalo říct. Světu divadla zcela propadl. Byl puntičkář a o všech svých vystoupeních si vedl podrobné zápisky ve formě deníku. Navíc byl plachý, slušný, stydlivý a pokorný. Až moc.

Otto Šimánek byl velice hezký, elegantní a pohledný. Ženy by si byly rády daly dostaveníčko s mladým talentovaným hercem, jenže on se neuvěřitelně styděl. Raději sportoval. Ve sportu prý si vždy "vybil zlost, že mu to zase nevyšlo," jak vzpomínal. Jednou s ním chtěla tančit nějaká slečna, tanečnick to byl báječný, jenže nevěděl, jak ji oslovit. Neustále byl nešťastně zamilovaný, pozoroval průbojné kolegy, kteří sbalili každou "kost", jen Šimánek stál v pozadí.

Když ho kamarádi doslova dovlékli na rande, slečnu pozdravil, uklonil se a běžel se kamarádů zeptat, co má říkat dál. Je jasné, že když se vrátil, slečna se tam již nevykytovala. Raději hrál, než aby dělal kašpara svým pochechtávajícím se kolegům. A hrál výborně. Po válce založil docela známé Divadlo mladých pionýrů. A seznámil se s Jindřichem Plachtou. Slavný herec v Šimánkovi rozpoznal

velký talent. Tehdy již velice nemocný Plachta mladíka přemluvil, aby s ním kočoval - jezdili po štacích českého venkova. Herecké zkušenosti dále sbíral v různých divadlech a na prknech, které znamenají svět, si zahrál celou řadu velkých rolí.

Působil v divadlech v Gottwaldově (Zlíně) (1947–1954), v Ostravě (1954–1958) a roku 1958 dostal angažmá v Městských divadlech pražských, kde vydržel do roku 1990, kdy odešel na odpočinek. Legendární historka o jeho příchodu na první zkoušku právě v Praze koluje dodnes - měl tak obrovskou, až přehnanou úctu před divadelním "svatostánkem", že si na ulici vyzul boty a ponožky, aby do divadla vkráčet pokorně bosý. Toto gesto jen ukazuje, jakým byl Otto Šimánek člověkem.

Pantomimu také vyučoval na Pražské konzervatoři a DAMU a jedním z jeho žáků byl i Petr Čepek.

Velký herec malých rolí

Jako činoherec vynikl v komických i tragikomických postavách. Zahrál si v inscenacích Když se slaví karneval, Ulička odvahy, Kdo bere, má za tři, Fiakr číslo třináct, Tři Alberti a slečna Matylda, Obrácení Ferdýše Pištory, Měšťáci nebo Přelet nad kukaččím hnízdem (Dr. Spivey) či Revizor Pak už se Otto Šimánek začal objevovat ve "svých" malých rolí ve filmu a televizi. Zásahu na tom měl Václav Vorlíček.

Hledalo se obsazení a podle fotografií jsme došli až k panu Šimánkovi. Typově se nám líbil, tak jsme si ho přivezli z Ostravy a na zkouškách se zdál jako velmi dobrý herec s civilním projevem. Výsledný film nebyl valný, ale mně Otto Šimánek utkvěl v paměti, a když jsem chystal svůj první samostatný film, Případ lupínek, obsadil jsem ho do role učitele. Pan Šimánek se role ochotně ujal a odehrál ji k mé spokojenosti

Jeho celovečerním debutem byla nevelká postava dělníka v tendenčně pojatém sociálním dramatu K. M. Walló Botostroj (1954). K další filmové práci se dostal až po svém příchodu do Prahy. Můžeme jmenovat například Vynález zkázy, Touha, Všude žijí lidé, Baron Prášil, Tři chlapi v chalupě, Kdo chce zabít Jessii?, Poslední růže od Casanovy, Fantom Morrisvillu, Konec Agentu W4C prostřednictvím psa pana Foustky, Pane, vy jste vdova!, Zítřka vstanu a opařím se čajem, Bouřlivé víno, Zralé víno, Chobotnice z II. patra a Veselé vánoce přejí Chobotnice.

Mimo film vystupoval i v televizních inscenacích, např. Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou, Doktor a běsi, Sedm žen Alfonse Karáska, Služka a král, Šach mat, Trezor nebo Podnájem na Champs Ellysées, také v seriálech Tři chlapi v chalupě, Sňatky z rozumu, Hříšní lidé města pražského, F. L. Věk, Inženýrská odysea, Arabela, Lucie, postrach ulice, Návštěvníci, Malý pitaval z velkého města, Vlák dětství a naděje.

Díky svému kultivovanému projevu a příjemnému hlasu spolupracoval také s Českým rozhlasem, rovněž se věnoval dabingu. Jeho hlas uslyšíte ve starších verzích dabingu u filmů Četník ze Saint Tropez, Prázdniny v Římě, Byl jsem při tom, nebo v pohádce Tři oříšky pro Popelku kde nadaboval krále Rolfa Hoppeho.

Příjmení? Tau. Křestní jméno? Pan...

Nemůžeme nezmínit roli osudovou, životní, ve které se Otto Šimánek našel. A nikdy nenadával na to, že je "ve škatulce", jak to občas ti herci umí. Naopak. Jeho pohádková postava tajemného Pana Tau mu prý v životě pomáhala překlenout různé smutné, někdy i fatální etapy. Vysoký, hubený a mlčenlivý chlapík s kouzelnou buřinkou se stal miláčkem tisíců dětských srdcí, to bezesporu.

Dokonce to zašlo tak daleko, že i při natáčení menší děti věřily, že je skutečně kouzelný a odmítaly pochopit, že je to jen herec. Tak moc se Šimánek do sympatického usměvavého pána vžil a v roli uplatnil všechny své minimalistické výrazové prostředky, pantomimu, melancholický úsměv, hraní gesty.

Seriál vznikl v koprodukcí Československa, Rakouska a západního Německa. A i tam zaznamenal popularitu doslova nesmírnou. Scénář k příběhům netradičního pohádkového pána napsal spisovatel Ota Hofman, který spolu s režisérem Jindřichem Polákem Pana Tau stvořil - a vznikl úspěšný televizní seriál a tři celovečerní filmy.

Prvních třináct půlhodinových epizod seriálu Pan Tau bylo natočeno v letech 1969–1972; v této první sérii se objevil mimo jiné Jan Werich v roli bohatého pana Violy. Pro zajímavost, v tehdejší Československu se ale několik dílů vysílat nesmělo - právě kvůli Werichovi, který hrál bohatého "kapitalistu". A nesměl být na obrazovky "puštěný" ani Pavel Landovský, který si svou roli zlého taxikáře užíval. Mimořádný úspěch u nás i v německy mluvících zemích si vyžádal dalších třináct dílů natočených v letech 1973–1975. Posledních sedm dílů pak vzniklo v letech 1977–1978.

Sestřiháním některých dílů z poslední série pak vznikly dva celovečerní filmy, Poplach v oblacích byl první, druhý se jmenoval Od zítřka nečarují. Tam exceloval Josef Kemr v roli popleteného dědy, kterého pronásleduje "Půlčlověk u mě doma!". Pro západočeské patrioty má tento film ještě jiné kouzlo - natáčelo se v Domažlicích, kde můžeme vidět ještě vše "staré", na táboře u Pivoně, který dodnes funguje, nebo v obci Díly a Postřekov

Po deseti letech se tvůrci k titulní postavě vrátili a natočili poslední, velice hořkou a smutnou komedii Pan Tau (1988), která znamenala epilog i pro samotného Otto Šimánka. Na natáčení vzpomínal s láskou a úctou. Miloval děti, děti jeho, velice krásné bylo natáčet se zvířaty - sloni, žirafy. Pan Tau se reprízuje dosud, a zvláště v Německu má dodnes četné fankluby po celé zemi.

Lásky smutného pána

Otto Šimánek se přes veškerou svou plachost nakonec samozřejmě oženil. Byl ženatý dvakrát. Svou první ženu potkal ještě v angažmá ve Zlíně. Hermína Jarešová pracovala v divadelní kostymérně, česala herečky. A chtěla se vdávat a mít děti. Jenže už měli delší dobu po svatbě a nic. Nakonec se to sešlo tak, že mladá paní otěhotněla a manžel musel na vojnu.

Otto Šimánek navíc v kasárnách onemocněl tuberkulózou, takže ležel v izolaci, když se narodila dcera. V té době byl nadšeným komunistou a s manželkou se sice dohodli na jméno Helena, ale nakonec dceru pojmenovali Alexandra - ruské jméno se mu líbilo více.

Po vyléčení tubery byl Šimánek propuštěn do civilu a následovalo angažmá v Ostravě. Manželka však nechtěla do hornického města stěhovat dceru, takže udržovali vztah na dálku. Pak bydleli v Praze na Vinohradech, v Americké ulici. Osudové peripetie měly pokračovat - dcera Alexandra otěhotněla v šestnácti letech, vykašlala se na školu a přes otcův zákaz s mužem odešla z Prahy. Znamenalo to pro ně několik dlouhých let odcizení, velkého mlčení a stesku.

Tohle vše Otto Šimánka poznamenalo smutkem a melancholií, tak příznačnou pro většinu jeho rolí. Navíc milovaná manželka Hermína onemocněla rakovinou. Její odcházení bylo těžké a srdcervoucí. Od toho všeho Otto utíkal do světa svého němého mužika s kouzelnou buřinkou.

Po manželčině skonu nacházel útěchu v práci, nejen pro film, ale i pro rozhlas. V roce 1972 potkal svou druhou manželku, výtvarnici

a scénografku Ludmilu Muchovou . Po boku druhé ženy zůstal až do konce svého života. Od doby, co prodělal tuberkulózu, nebyl už nikdy zcela zdravý, měl "chycené" plíce. A to byla pro vášnivého kuřáka, který se své neřesti odmítl vzdát, věc kritická. Postupem doby ho začalo zrazovat zdraví. A blížily se chvíle opravdu osudové. Měl štěstí, ale i štěstí se vyčerpá.

Fanoušek z Mnichova a do třetice všeho - nejhoršího

Otto Šimánek na své zdraví příliš nemyslel. K lékařům nikdy nechodil, to už muselo být, když šel na nějaké ošetření. Poprvé mu šlo o život na chalupě, kde při práci na novém vodovodu najednou dostal těžký oboustranný infarkt . Skácel se k zemi, byl převezen do nemocnice, kde se obdivuhodně zotavil vlastně bez jakýchkoliv následků. Problémy se srdcem už Otto nikdy neměl. Všichni to považovali za zázrak.

Pak se dlouho nic nedělo, až si smrtka začala broudit kosu znovu - Otto utrpěl těžký záchvat mozkové mrtvice . A opět jako zázrakem z "pepky" vyvázl bez komplikací. Dvakrát měl smrt v zádech, dvakrát ji zahnal. Zakázali mu však kouřit, což řešil tím, že chodil potají kouřit k sousedům jako nějaký záškolák.

Pak mu začalo být špatně, bolelo ho břicho, zvracel. Stejně si nedal říct, k lékaři ho dotáhla manželka Ludmila, když už mu bylo skutečně velice zle. Byla mu diagnostikována rakovina střev a herec okamžitě podstoupil operaci. Manželka Ludmila se snažila Šimánkovi namluvit, že se nic neděje, protože lékaři nedávali velké šance na vyléčení či uzdravení. Nepomohla ani operace druhá. Jenže pak se stala věc, která dodala Šimánkovi velkou naději. Doslova zázrak, stejně jako ve filmech o pánovi s buřinkou - na scéně se objevil ctitel z Německa . Manželka Ludmila o tom všem řekla:

Týden předtím, než zemřel, mi volal jeho velký fanoušek a ctitel z Německa, že mu tam zařídil perfektní ošetření, perfektní operaci. Že zná ve své zemi osobně všechny onkologické kapacity. Říkal, že ho tam z toho určitě dostanou a že si pro něj jede z Mnichova do Prahy. Měla jsem jen zařídít jeho převoz do Prahy, odtud, že si ho odveze sám do Mnichova, že ho zachrání.

Zázrak se ale nekonal. V den, kdy šla Ludmila zařídít převoz, Otto upadl do kómatu a za 7 dní, 8. května 1992 , zemřel. Bylo mu 67 let. Stačilo přijít o den dřív, a herec mohl žít. Otázkou ale samozřejmě zůstává, zda by jej včasná intervence dokázala udržet při životě, nebo by se jen oddálilo nevyhnutelné. Přesto je skon Otto Šimánka vždy provázen tím povzdechnutím: "O den dřív, o den dřív..."

Jak se říká - kdyby, to jsou chyby

Legendární herec má svou sochu, která mu byla odhalena v Třešti - v místě, kde stávala "jeho rodná lékárna" . A filmy a příběhy s nezapomenutelným mlčenlivým mimem se reprizují dosud. Od jeho narození brzy uplyne již 99 let.

Krásný melancholik Otto Šimánek - 28. duben 1925 - 8. květen 1992

Prameny:

Pořad ČT Příběhy slavných

Pan Tau Fanclub

Máte na tohle téma jiný názor? Napište o něm vlastní článek.

Sdílejte s lidmi své příběhy

Stačí mít účet na Seznamu a můžete začít psát. Ty nejlepší články se mohou zobrazit i na hlavní stránce Seznam.cz

Foto: Rijksmuseum/Creative Commons/CCo 1,0 universal public domain dedication Foto: Databáze knih

[« zpět na začátek](#)